

Konfirmationsforberedelse som brevkursus? - undervisning af "oversøiske" konfirmander

ved religionspædagogisk stiftskonsulent Lars Nymark

Situationen

Tidligere var det missionærbørn og diplomatiets børn, som kom hjem fra udlandet for at blive konfirmeret. Missionærbørnene kunne helt selvfølgelig modtage konfirmationsforberedelse i udlandssammenhængen - eller også kunne de deltage i de særlige konfirmandlejre, som fra 60'erne til engang ind i 80'erne arrangeredes af en række kirkelige organisationer.

Diplomatiets børn havde ofte i forældrene mennesker omkring sig med overskud både uddannelsesmæssigt og tidsmæssigt til at undervise. Altså med lidt hjælp og materiale fra kirken i Danmark kunne de forberedes til konfirmation.

I dag er situationen en anden. Der er med globaliseringen en stigende mobilitet også for danskernes vedkommende. En langt bredere gruppe udsendes i arbejdssammenhæng for nogle år. Ligesom det ikke er ualmindeligt, at folk med de øgede orlovsmuligheder selv rejser ud under en eller anden form for et år måske, eller bare for en periode på nogle måneder inden for konfirmandforløbet.

Det er langt fra givet, at der uddannelsesmæssigt er overskud og ressourcer for danske forældre til børn i udlandet i dag til at gå ind i undervisningssammenhæng. Ligesom traditionsfortrængningen i forældregenerationen til de nuværende konfirmander netop gør undervisningen i kirke og kristendom vanskelig. Det er stort set nytteløst at give dem en salmebog og bibel under armen. Heller ikke nogle af de trykte undervisningsmaterialer til konfirmationsforberedelse kan de umiddelbart anvende, selv om flere af dem i grunden ligner et brevkursus i kristendom!

Helt konkret er spørgsmålet, hvad vi stiller op med de børn, som p.gr.a. udlandsophold ikke kan deltage i den almindelige konfirmationsforberedelse og måske endda kun opholder sig ganske kort i Danmark omkring konfirmationen.

Hvad er konfirmationsforberedelse?

I vores evangelisk-lutherske kirkesammenhæng er det ikke konfirmationshandlingen, men dåbsundervisningen i den forbindelse, som er det afgørende. I konfirmandernes perspektiv - og også i mange forældres perspektiv - er det omvendt. Det er konfirmationen på den pågældende søndag i maj, der står forrest. Men konfirmation og konfirmationsforberedelse hænger uløseligt sammen, ligesom det også er understreget i den kgl.anordning 2014, hvor det i §7 hedder, at "*adgang til at blive konfirmeret har enhver, der er døbt med den kristne dåb, har modtaget forberedelse til konfirmation og er fortrolig med den kristne tros elementære indhold og folkekirkens gudstjeneste*".

Kun den forudgående forberedelse holder konfirmationshandlingen fast i det evangelisk-lutherske perspektiv, at det handler om myndiggørelse af den allerede fuldt ud kristne i dåben, modtagelse og gennemførelse af den elementære dåbsundervisning, som må følge på spædbar-nedåben; det hindrer den udartning, at konfirmationshandlingen i sig selv kristeligt skulle lægge noget til, altså en sakramental fuldkommengørelse af dåben. Konfirmationshandling uden forudgående konfirmationsforberedelse er altså ikke kun i strid med den kgl.anordning, men giver ingen mening i evangelisk-luthersk sammenhæng. Det vil være en afsporing. Det skærper blot problematikken mht. udlandsdanske børn.

Hvad skal der til for at blive konfirmeret?

Den kgl. anordning angiver i §8 målet med konfirmationsforberedelsen:

"Konfirmationsforberedelsens mål skal nås ved at bygge bro mellem konfirmandernes livsverden og evangeliet og at indøve dem i gudstjenestelig praksis ". Det er vigtigt at se, at "fortrolighed med" betyder noget, som bliver en del af ens livshorisont; det er noget andet end bare "kendskab til".

Det er også afgørende at se, at "den kristne børnelærdom" i Luthers egen forståelse - og i luthersk forståelse - ikke er en bestemt pensummængde, som skal indlæres, men et fokus: at søge det enkle, elementære, hvorigennem det centrale i kristendommen skinner ind over et menneske". Luther vil endda måske rette og sige "pro me".

Man kunne også se på målet for konfirmationsforberedelsen fra en anden vinkel, ved at spørge: hvad må en døbt ind i kirken med rette kunne kræve af sin kirke:

- a. at blive sat i stand til at kunne gøre rede for den hellige historie
- b. at blive gjort fortrolig med (indlæring/oplæring) kristen liv og praksis - såvel den liturgiske sammenhæng som den daglige gudstjeneste i hverdag og samfund
- c. at få en mulighed for at kunne sætte sit eget liv i forhold til det (den eksistentielle dimension)

Ikke mindst det sidste viser tilbage til, at grundkategorien for den kirkelige undervisning er *samtale*. Jfr. Acta 8.

Hvordan laver man sammen med "oversøiske" konfirmander en konfirmationsforberedelse på de betingelser og med det formål?

Kristendom som brevkursus?

Et af kendetegnene ved kirkelig undervisning er *den personlige formidling* - fra tro til tro. Det har tilsyneladende ikke hindret en "long distance-undervisning" i kristendom. De apostoliske breve er det iøjnespringende eksempel. Men de byggede på en bestemt forudsætning: apostlens forudgående personlige kendskab til og fortrolighed (i Kristus) med dem, han skriver til - og tilstedeværelsen af mennesker i menigheden, som kunne varetage den personlige formidling af brevenes trosindhold. Også Luthers Store og Lille Katekismus har brevkarakter, men netop tænkt som hjælp til en personlig formidling af kristendommen: "hvordan en husfar enfoldigt skal undervise sin husstand...."

Som nævnt er vi i folkekirken i besiddelse af en række materialer, som kan være glimrende hjælp og formidling i en kristendomsundervisningssituation, først og fremmest biblen og salmebogen, men også en række udgivne undervisningsmaterialer til konfirmationsforberedelsen. Men de har som forudsætning, at der er nogen, som vejleder (jfr. Acta 8). Altså at der er nogen, som kan gå ind i den levende samtale med den underviste om, hvad det handler om og betyder. Med den geografiske afstand og den almindelige traditionsfortrængning netop i konfirmandforældregenerationen er undervisning af udlandsdanske børn i form af den slags "tilsendt brevkursusmateriale" blevet problematisk. Sammenhængen må gennemtænkes påny.

Særlige vilkår for "oversøisk" konfirmationsforberedelse

Det giver sig selv, at konfirmationsforberedelsen af "oversøiske" konfirmander af mange forskellige grunde må blive anderledes end den traditionelle. Ud over at konfirmationspræsten ikke er personligt til stede, er der heller ikke noget konfirmandhold og dermed en social

sammenhæng af jævnaldrende i samme situation (prøv blot at overveje, hvor afgørende indflydelse det har på formen af den almindelige konfirmationsforberedelse!), der er ikke den samme ugentlige regelmæssighed, og måske ingen eller kun meget ringe mulighed for at deltage i den danske folkekirkes gudstjeneste.

Samtidig vil det givetvis altid gælde, at den konfirmationspræst i Danmark, som påtager sig ansvaret for undervisningen, kun har begrænsede tidsressourcer at anvende på denne individuelle undervisning. Der bliver i hvert fald på ingen måde tale om en undervisning med samme udstrækning og bredde som den, der udøves i konfirmandstuen.

Krav til indhold

Når målet med konfirmationsforberedelsen er "fortrolighed med den kristne børnelærdom og folkekirkenes gudstjeneste", når "den kristne børnelærdom" samtidig er et spørgsmål om at opsøge et fokus og ikke en på forhånd defineret pensummængde, er der grund til endnu engang at spørge til, hvad der er det centrale og uomgængelige, som må høre med til en evangelisk-luthersk konfirmationsforberedelse? Det nødvendige minimum, som ikke kun er discount, men det hele.

1. Det er nødvendigt at lære hele Jesusfortællingen at kende, ikke bare stumper og dele af den, men *hele* Jesusfortællingen i sammenhæng fra fødsel til død og opstandelse.
2. Det er nødvendigt at kunne fadervor og trosbekendelsen og tilegne sig noget af deres indhold, heri grundlæggende, hvad dåben skænker. Det er måske først og fremmest ved at bruge fadervor og trosbekendelsen, at denne tilegnelse finder sted.
3. Det er nødvendigt at få mulighed for at spejle og reflektere væsentlige sider af egen livsverden ind mod kristentroens elementære indhold
4. Det er nødvendigt at vinde en fortrolighed med gudstjenesten, herunder nadveren i gudstjenestens sammenhæng.

Modeller for konfirmationsforberedelse af "oversøiske" konfirmander

I det følgende skal skitseres nogle modeller til undervisning af "oversøiske" konfirmander:

1. Den personlige mailkorrespondance

I den personlige mailkorrespondance kan man nærme sig det personlige møde, som kristendommen formidles i. Det er klart, at brevvekslingen befordres af, at præst og konfirmand kender hinanden i forvejen. Men det er ikke altid vilkåret. I så fald er det gennem korrespondancen, at man skal vinde den tillid til hinanden, som gør, at en væsentlig samtale omkring kristendommen kan finde sted.

Konfirmationsforberedelse som mailkorrespondance kræver planlægning og disposition af det kristendomsstof (den kristne børnelærdom), som skal indgå. Der vil her - ikke mindst på grund af formen - i høj grad være tale om begrænsningens kunst.

Samtidig skal mailkorrespondance - hvis den vil være en ægte samtale - være åben for at bruge plads til dialog omkring de spørgsmål, som man lytter sig ind på i konfirmandens mails. Spørgsmål, som på en eller anden måde udspringer af mødet med stoffet, uden at de måske

holder sig til det emne, konfirmationspræsten har defineret.

Endelig skal man i mailkorrespondancen være villig til både at tage konfirmanden alvorlig som hel person med mange andre ting i gang end lige konfirmationsforberedelse, ligesom man tilsvarende må være villig til at give noget af sig selv. Også dybsindige samtaler mellem os i det daglige indledes med at tale om vejret, og hvordan vi har det, og hvad vi netop har oplevet! Det er med til at placere samtalen.

Mailkorrespondancen har den fordel, at der frit kan indgå indscannet kopimateriale i den. Det kan dreje sig om artikler, konfirmanden skal sætte sig og læse, opgaveark (bl.a. fra traditionelt konfirmandmateriale), billeder. NB! Ophavsrettigheder, som skal være sikret via Copydan. Endelig kan biblen, salmebogen være ved hånden sideløbende.

Men arbejdet med brevkursus-stof får måske først egentlig mulighed og værdi for en 13-14-årige, hvis der er en voksen, som vil sætte sig og arbejde med. Det er vanskeligt på afstand for konfirmationspræsten at vejlede helt entydigt, ligesom besvarelser og tanker, som sættes i gang, vinder ved at kunne indgå i en umiddelbar dialog. Konfirmationsforberedelse som mailkorrespondance befordres af, at der er en, som vil gå i konfirmationspræstens sted, oplagt forældrene. Men den mulighed er langt fra altid til stede.

Mailkorrespondancen rummer naturligt en række opgaver for konfirmanden at arbejde med. Bl.a. netopgaver. Der kan være opgaver til stoffet, altså mere traditionelle konfirmandopgaver, men det er også oplagt, at der er opgaver, som udspringer af den særlige situation, den "oversøiske" konfirmand befinder sig i. F.eks. indtryk af en fremmed kultur eller religion i forhold til den kultur og religion, konfirmanden selv kommer ud af. En gudstjenesteoplevelse i et andet trossamfunds kirke som relief for overvejelser over, hvad en dansk, evangelisk-luthersk gudstjeneste er. Altsammen et forsøg på at tage alvorligt, at denne konfirmationsforberedelse ikke bare foregår i en dansk præstegårds konfirmandstue. Det er vigtigt at se denne særlige konfirmationsforberedelses muligheder og udnytte dem!

Konfirmationsforberedelse som mailkorrespondance har også en række begrænsninger og vanskeligheder:

Det er tidskrævende at formulere sig i en mail - for præsten og for konfirmanden. Der vil være mange konfirmander, som ikke vil kunne leve op til det umiddelbare krav om udbygget evne til nuanceret, skriftlig formulering om kristentroen emner og problematikker. Måske vil ikke mindst mange drenge ikke selvfølgeligt indgå i den form for konfirmationsforberedelse.

Det tager tid at få læst en mail ordentligt og få den besvaret. Der skal ind imellem ikke meget til at kaste grus i maskineriet på en regelmæssig mailkorrespondance.

Den egentlige "indøvelse" i kristentroens liv og ytringer ligesom i gudstjenesten ligger uden for mailudvekslingens umiddelbare horisont. Det er initiativer, som skal tages ved siden af.

2. *Det udstrakte selvstudium*

Situationen kan ind imellem gøre, at konfirmationsforberedelsen af "oversøiske" konfirmander kommer til at handle om "det absolutte minimum". Det kan på den ene og den anden led være af tidsmæssige årsager. Det kan være pga. manglende muligheder mht. skriftlig formulering eller manglende voksenhjælp på stedet. Det følgende angiver en

undervisningsmodel, som er båret af et udstrakt selvstudium og dermed begrænset stof, når det er 13-14-årige, det handler om.

a. Konfirmanden skaffer sig kendskab til Jesusfortællingen i dens udstrækning, enten
 - ved at låne en genfortælling på bibliotek/skolebibliotek på landets sprog, hvis det mestres, eller på dansk, sendt eller medbragt hjemmefra. Peter Madsens tegneserie "Menneskesønnen" vil også kunne anvendes
 - ved at få et af evangelierne som lydbog. Bibelselskabet har produkter
 - ved at læse Luk 2,1-20 og Markusevangeliet i den autoriserede bibeloversættelse. Eventuelt ved selv læsning, hvis det er en moden konfirmand, eller ved at forældrene læser højt. Ét kapitel hver dag i cirka 14 dage - og evangeliet er læst!

b. Konfirmanden skal lære fadervor og trosbekendelsen udenad - med opfordring til at gøre det ved at bruge dem dagligt. Eventuelt lave et aftenritual - i fællesskab i familien, hvis det er muligt, eller "i lønkammeret". Til den sammenhæng får konfirmanden en kort introduktion til fadervor og trosbekendelsen - med forankring i dåbsperspektivet, og en udgave af fadervor og trosbekendelsen med stor skrift.

c. Hvis konfirmanden har mulighed for at deltage i en dansk gudstjeneste i nærheden af bopælen, udnyttes det, og der skaffes aftale med præsten om i forbindelse med gudstjenesten at give konfirmanden en introduktion til nadveren.
 Hvis ikke der er mulighed for at deltage i en dansk gudstjeneste, kan noget af gudstjenestefortroligheden måske afhjælpes ved at deltage i et nærliggende trossamfunds gudstjeneste. Endelig kan der ved hjemkomsten inden konfirmationen foranstalles en kateketisk særgudstjeneste i konfirmationskirken for konfirmanden og hans/hendes familie, eventuelt venner af familien, sognets øvrige konfirmander mm. Katekismus-gudstjenesten har til mål på en gang at handle om og være gudstjeneste. Måske må man med et meget lille deltagerantal gøre noget ekstra (aftengudstjeneste med levende lys, anbringelse i korets mere samlende omgivelser etc.) for at intensivere den gudstjenestelige erfaring. Nadver indgår naturligt i sammenhængen.

3. Internettet

Der er ingen tvivl om, at den stadige udbygning af internettet giver undervisningen af "oversøiske" konfirmander nye muligheder, Skype, Facetime mm. Med internettet kan man nå et meget langt stykke i retning af en egentlig "samtale".

4. Muligheder i samarbejdet med Danske Sømands- og Udlandskirker (DSUK) og Mellemkirkeligt Råd

Den evangelisk-lutherske folkekirke i Danmark har i forvejen "brohoveder" mange steder i udlandet gennem Danske Sømands- og Udlandskirker. Blandt organisationens mange funktioner i udlandet ligger også varetagelsen af den kirkelige betjening af danskere, som for kortere eller længere periode er udsendt/opholder sig i lande, hvor organisationen har kirker og præster. På to måder vil der kunne være hjælp at hente i de to organisationer til konfirmationsforberedelse med "oversøiske" konfirmander:

a. der ligger erfaringer omkring arbejdsmetoder, som det kunne være en hjælp at trække på
 b. det kan lade sig gøre at arrangere et konkret samarbejde med udstationerede præster i DSUK omkring konfirmationsforberedelsen. Det kan være, at geografisk nærhed tillader, at den "oversøiske" konfirmand helt eller delvist kan kobles på det lokale konfirmandhold. Det

kan være, at netop nogle af de gudstjenestelige aspekter af konfirmationsforberedelsen, som umuligt lader sig realisere i brevkursus-form, kan løses ved, at konfirmanden deltager i en eller flere gudstjenester i dansk kirkesammenhæng med en aftale om, at præsten bruger tid inden eller efter gudstjenesten på konfirmanden. DSUK er åben for henvendelse.

Der vil være steder i verden, hvor det ikke er praktisk muligt at nå en dansk kirkeorganisation. Der er så til gengæld sikkert mulighed for at knytte til ved andre evangelisk-lutherske kirker. Mellemkirkeligt Råd vil i den sammenhæng kunne være behjælpelig med adresser på den nærmeste kirke i området.